

राज्यस्तरीय सिंचन प्रकल्पांच्या (२५० हे. वरील)
व्याप्तीतील बदलाबाबतचे धोरण.

महाराष्ट्र शासन

जलसंपदा विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण २०१५/(४२५/२०१५)/मध्यम प्रकल्प

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.

दिनांक : -१६ नोव्हेंबर, २०१६

वाचा :

- १) जलसंपदा विभाग, शासन परिपत्रक क्र.संकीर्ण-२००९/(प्र.क्र.४६५/२००९)/मोप्र-२ दि.१५.०९.२०१०.
- २) जलसंपदा विभाग, शासन परिपत्रक क्र.सुप्रमा-०४११/(२६२/२०११)/मोप्र-१ दि.१०.०८.२०११.
- ३) जलसंपदा विभाग, शासन परिपत्रक क्र.मजनिप्रा-२०११/(२४/२०११)/जसं (आस्था), दि.२१.०९.२०११.
- ४) जलसंपदा विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: मजनिप्रा-२०११/(२४/२०११)/जसं (आस्था), दि.१०.०६.२०१३.
- ५) सिंचन विषयक विशेष चौकशी समितीचा अहवाल फेब्रुवारी, २०१४.
- ६) सार्वजनिक बांधकाम नियमावली, १९८४ परिच्छेद १३४.
- ७) जलसंपदा विभाग, शासन परिपत्रक क्र.संकीर्ण २००२/(१७/०२)/जसंअ, दि.२४.१२.२००३.
- ८) जलसंपदा विभाग, शासन परिपत्रक क्र.संकीर्ण २०१५/(प्र.क्र.२५३/१५)/मध्यम प्रकल्प, दि.०१.०९.२०१५.

प्रस्तावना :

मा. राज्यपाल महोदयांनी वार्षिक योजना सन २०१२-१३ च्या निधी वाटपाबाबतचे आदेश दि.१७ मार्च, २०१२ रोजी दिले होते. त्यातील परिच्छेद १८-इ मध्ये खालीलप्रमाणे निर्देश आहेत :-

“असे निदर्शनास आले आहे की, प्रगतीपथावर असलेल्या काही प्रकल्पांमध्ये “व्याप्तीतील बदल” झाल्यामुळे सुधारित प्रशासकीय मान्यता देण्यात येते. महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरणाने असे निदर्शनास आणले आहे की, ही बाब नवीन प्रकल्पाला मंजूरी दिल्यासारखी होईल. जे की यापूर्वीच्या तसेच वर उल्लेखिलेल्या राज्यपाल यांच्या निदेशांना अनुसरून नाही. त्यामुळे, जलसंपदा विभागाने चालू प्रकल्पांच्या “व्याप्तीतील” बदलास सुधारित प्रशासकीय मान्यता देणेबाबत मार्गदर्शक तत्वे निश्चित करावीत. ही मार्गदर्शक तत्वे वित्त विभाग, नियोजन विभाग आणि महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण (MWRRA) यांच्या सल्ल्याने ठरविण्यात यावीत.”

यानुसार जलसंपदा विभागाने नियोजन, वित्त विभाग तसेच महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरणाच्या सहमतीने दि. १० जून, २०१३ रोजीच्या शासन निर्णयाद्वारे व्याप्तीतील बदलाबाबतची तत्वे विषद केली आहेत.

सदर शासन निर्णयात प्रकल्पाची अंमलबजावणी ही मुळ प्र.मा. किंवा अद्यावत सु.प्र.मा. प्राप्त प्रकल्पाच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांशी अनुरूप असावी, असे निदेश आहेत. तसेच प्रकल्पामध्ये नव्याने समावेश करण्यात येणाऱ्या घटकांची अंमलबजावणी मुख्यत्वे धरणाची उंची वाढविणे, कालव्याची लांबी वाढविणे, स्पिलवे गेटस् ला फ्लॉप लावून जलाशय पातळी वाढविणे, कालवे व वितरण व्यवस्थेत अस्तरीकरण करणे, उपसा सिंचन योजनेचा नव्याने समावेश करणे, को.प. बंधारे/बॅरेजस योजनेचा नव्याने समावेश करणे, सिंचन पध्दतीमध्ये बदल (प्रवाही, उपसा, सूक्ष्म, बंद पाईपद्वारे इ.), अधिसूचित लाभक्षेत्रात बदल करणे इत्यादी सुधारित प्रशासकीय मान्यता घेतल्याखेरीज करू नये, असेही निर्देश आहेत. प्रकल्प किंमतीवर नियंत्रण ठेवण्याच्या दृष्टीने तसेच राज्यात सिंचन सुविधांचा समतोल विकास साधण्याच्या दृष्टीने घेतलेला हा एक सुज्ञ निर्णय होता.

गेल्या तीन वर्षात सदर शासन निर्णयाची अंमलबजावणी करतांना आलेल्या अनुभवांती या शासन निर्णयात अंशतः बदल करणे आवश्यक असल्याचे शासनाच्या निदर्शनास आले आहे. प्रकल्पाच्या संरचनेतील/संकल्पचित्रातील बदलामुळे प्रकल्प आराखड्यात अमुलाग्र बदल होतात व त्यामुळे प्रकल्पाच्या आर्थिक व्याप्तीत मोठी वाढ होते. त्यामुळे अशा आर्थिक व्याप्तीत मोठी वाढ करणा-या अभियांत्रिकी बदलांची गणनासुद्धा व्याप्ती बदलाच्या व्याख्येत करणे गरजेचे आहे.

काही स्थानिक परिस्थितीमध्ये नलिका वितरण प्रणाली कालवा वितरण प्रणालीपेक्षा सरस व आर्थिकदृष्ट्या किफायतशीरही ठरते. तसेच या वितरण प्रणालीमध्ये पाणी वापराची कार्यक्षमता अधिक राहते. पश्चिम विदर्भातील संत्रा उत्पादक भागात काही प्रकल्पात धरणात पाणीसाठा होवून काही वर्षे झाली, परंतु लाभार्थींचा पारंपारिक वितरण व्यवस्थेस विरोध असल्याने व बंदिस्त वितरण प्रणालीची मागणी असल्याने वितरण प्रणालीची कामे रखडलेली आहेत. तथापि, दि.१० जून, २०१३ रोजीच्या शासन निर्णयातील तरतुदीनुसार वितरण प्रणालीतील हा बदल सुधारित प्रशासकीय मान्यतेखेरीज करता येत नाही. त्यामुळे नलिका वितरणाबाबत शासनाने धोरण निश्चित केले आहे. त्या अनुषंगानेही दि.१० जून, २०१३ रोजीच्या शासन निर्णयात बदल आवश्यक ठरतात.

तसेच दि.०१ सप्टेंबर, २०१५ रोजी जलसंपदा विभागाने अस्तरीकरणाबाबतचे तांत्रिक परिपत्रक निर्गमित केलेले आहे. यामधील परिच्छेद-१ मध्ये परिपत्रक निर्गमित करण्यामागची विचारधारा व उद्दिष्ट स्पष्ट केले आहे. तसेच, परिच्छेद-२० मध्ये या परिपत्रकातील तरतुदी कोणत्या परिस्थितीत वापराव्यात याबाबत स्पष्टता आणलेली आहे. काही प्रकरणी अस्तरीकरणामुळे कालव्याचा काटछेद कमी होऊन कालव्याची एकत्रित किंमत कमी होऊ शकते. तसेच दुरुस्ती विरहीत (Maintenance Free) कालवे संकल्पीत करता येतात, हे विचारात घेवून दि.१० जून, २०१३ रोजीच्या शासन निर्णयातील अस्तरीकरणावरील निर्बंधाबाबत फेरविचार करणे गरजेचे आहे.

व्याप्तीतील बदलामुळे झालेल्या प्रकल्पाच्या किंमतवाढीबाबतही सुधारित प्रशासकीय मान्यता देतांना कोणती भूमिका घ्यावी याबाबतही जलसंपदा, नियोजन तसेच वित्त विभागात संभ्रम आहे. त्यामुळे सुधारित प्रशासकीय मान्यता प्रस्तावावर अपेक्षित गतीने निर्णय होत नाही. पर्यायाने प्रकल्पाचा पूर्णत्व कालावधी व प्रकल्पाची किंमत वाढत आहे.

दि.१० जून, २०१३ रोजीच्या शासन निर्णयात व्याप्तीवाढ प्रकरणी प्रशासकीय कार्यवाहीबाबत मार्गदर्शक तत्वे नमुद केली आहेत. तथापि, तत्पूर्वी जे निर्णय झाले आहेत त्यांच्या अंमलबजावणी बाबतच्या तसेच अशा प्रकरणी सुधारित प्रशासकीय मान्यता देतांना कोणती भूमिका घ्यावी याबाबतच्या कोणत्याही मार्गदर्शक सूचना नाहीत.

उपरोक्त पार्श्वभूमीवर सिंचन प्रकल्पांच्या व्याप्तीतील बदलाबाबत व्यापक धोरण ठरविण्याची बाब मंत्रिमंडळाच्या विचारार्थ सादर करावी असे निर्देश मा. मंत्रिमंडळाने दि.३० सप्टेंबर, २०१५ रोजी दिले होते. या निर्देशान्वये राज्यस्तरीय सिंचन प्रकल्पाबाबतचे (२५० हे. वरील) व्याप्तीबदलाबाबतचे धोरण निश्चित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. व्याप्तीतील बदलाबाबत मा. मंत्रिमंडळाच्या दि. ०८ नोव्हेंबर, २०१६ रोजीच्या बैठकीत सविस्तर चर्चा होवून झालेल्या मंत्रिमंडळ निर्णयास अनुसरून खालीलप्रमाणे शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे:-

शासन निर्णय :

१. शासनाने व्याप्तीतील बदलाबाबत प्रथमतः दि.१५ जानेवारी, २०१० अन्वये निर्गमित केलेल्या परिपत्रकाद्वारे सूचना दिलेल्या आहेत. त्यानंतर दि.१० ऑगस्ट, २०११ व दि.२१ सप्टेंबर, २०११ रोजीच्या शासन परिपत्रकांनुसार काही सुधारणा केल्या व अंतिमतः मा. राज्यपाल महोदयांचे दि.१७ मार्च, २०१२ चे निर्देश विचारात घेवून नियोजन, वित्त तसेच महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरणाच्या सहमतीने पूर्वीचे सर्व शासन निर्णय अधिक्रमित करून दि.१० जून, २०१३ रोजीच्या शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला. आता या शासन निर्णयान्वये प्रकल्पांच्या व्याप्तीतील बदलाबाबतचे सुधारीत धोरण निश्चित करण्यात येत आहे.

२. प्रकल्पांच्या व्याप्तीतील बदल :-

२.१ केंद्रीय जलआयोग, नवी दिल्ली यांनी सन १९८० मध्ये जलसंपदा प्रकल्पांचे सविस्तर प्रकल्प अहवाल तयार करण्यासंदर्भात मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केल्या आहेत. या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे प्रकल्प अंदाजपत्रकातील तरतूदी या (अ) प्रमुख व शाखा कालवे यांचेबाबत सविस्तर सर्वेक्षण, (ब) वितरण व्यवस्थेबाबत १० टक्के लाभक्षेत्राचे सविस्तर सर्वेक्षण, असे सर्वेक्षण करून त्याचे नमुना उपअंदाजपत्रक तयार करून त्यावर आधारीत असाव्यात, असे नमुद केले आहे. त्यानुसार मुळ प्रशासकीय मान्यतेसाठी प्रकल्प अहवाल व अंदाजपत्रके तयार केली जातात. प्रकल्पास प्रशासकीय मान्यता प्राप्त झाल्यानंतर निधीच्या उपलब्धतेनुसार बांधकामे हाती घेवून टप्पाटप्पाने उर्वरीत लाभक्षेत्राचे सविस्तर सर्वेक्षण करण्यात येते. त्यामुळे मूळ प्रकल्प अहवालातील लाभक्षेत्रात सुमारे १० ते २० टक्के पर्यंत वाढ किंवा घट अपेक्षित असते.

२.२ पाटबंधारे प्रकल्पाच्या अद्ययावत प्रशासकीय मान्यताप्राप्त अहवालांमध्ये खालीलपैकी कोणताही एक किंवा अनेक बदल प्रस्तावित असल्यास त्या प्रकल्पाच्या व्याप्तीत बदल झाला असे समजण्यात येईल :-

अ) प्रकल्पाचा पाणीसाठा, पाण्याचा वापर (Water Use), पीक रचना, पाणी वाटप (Water Allocation) व मुख्य कालव्यांची संरेखा व लांबी इत्यादी बाबींच्या बदलामुळे मोठे, मध्यम व लघु पाटबंधारे प्रकल्पांच्या मुळ सिंचनाखालील लाभक्षेत्रात (ICA) १० टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त वाढ होणार असल्यास,

ब) प्रकल्पातील धरणांच्या नियंत्रक पातळ्या (Controlling Level), क्षेत्रफळ-क्षमता आलेख (Area Capacity Curve) इत्यादी बाबींच्या बदलामुळे प्रकल्पातील धरणांच्या प्रकल्पीय उपयुक्त पाणीसाठ्यामध्ये (Live Storage) १ (एक) टक्का किंवा त्यापेक्षा जास्त वाढ होणार असल्यास,

क) मंजूर प्रकल्प अहवालातील बांधकाम घटकांसाठीची मंजूर तरतूद (भूसंपादने, पुनर्वसन, वनजमीन संपादन खर्च वगळून) अधिक (+) त्यावरील भाववाढ ही प्रकल्पाच्या बांधकाम घटकाची वास्तविक किंमत समजावी. बांधकाम घटकांवरील प्रत्यक्ष खर्चात (भूसंपादने, पुनर्वसन, वनजमीन संपादन खर्च वगळून) अभियांत्रिकी बदलामुळे (अपुरे सर्वेक्षण, मंजूर प्रकल्प अहवालातील अपू-या तरतूदी, प्रकल्प आराखड्यातील बदल, संकल्पचित्रातील बदल इत्यादीमुळे) वास्तविक किंमतीपेक्षा १५ % पेक्षा जास्त किंमतवाढ संभवत असल्यास.

३. व्याप्तीतील बदलाच्या अनुषंगाने सर्वसाधारण सूचना

प्रकल्प बांधकामाची अंमलबजावणी (Execution) ही मूळ प्रशासकीय मान्यता किंवा अद्ययावत सुधारीत प्रशासकीय मान्यता प्राप्त प्रकल्पांच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांशी अनुरूप असावी. धरणाची उंची वाढविणे, कालव्याची लांबी वाढविणे, स्लीपवे गेट्सना फ्लॅप लावून जलाशय पातळीमध्ये वाढ करणे, कालवे व वितरण व्यवस्थेत सरसकट अस्तरीकरण करणे, उपसा सिंचन योजनेचा नव्याने समावेश करणे, कोल्हापूर पध्दतीचे बंधारे/ बॅरेजेस् योजनेचा नव्याने समावेश करणे अथवा कोल्हापूर पध्दतीचे बंधारे यांचे बॅरेजेस् मध्ये रुपांतर करणे, सिंचन पध्दतीमध्ये बदल (प्रवाही ऐवजी उपसा/सूक्ष्म सिंचन इ.), अधिसूचित लाभक्षेत्रामध्ये बदल इत्यादी प्रकरणी प्रकल्प अधिकाऱ्यांनी सुधारीत प्रशासकीय मान्यता घेतल्याखेरीज कामे हाती घेऊ नयेत. पाझर होणारा भूस्तर, कालव्यातील बांधकामाच्या ठिकाणी व उंच माती भराव इत्यादी ठिकाणी कालवा सुरक्षिततेच्या दृष्टीने करावयाच्या निवडक अस्तरीकरणावर (Selective Lining) निर्बंध राहणार नाहीत. तथापी प्रशासकिय मान्यता प्राप्त अहवालातील साखळी क्रमांकाव्यतिरीक्त अन्य साखळी क्रमांकातील अस्तरीकरण कामे करणे अनिवार्य ठरत असल्यास मोठ्या व मध्यम प्रकल्पाच्या बाबतीत मुख्य अभियंता यांनी व लघू प्रकल्पाच्या बाबतीत अधीक्षक अभियंता यांनी असे अस्तरीकरणाचे साकळी क्रमांक निश्चित करावे. त्यानुसार होणा-या परिमाण वाढीस व खर्चास मुख्य अभियंता यांची पुर्वमान्यता घेणे त यावी. असे करतांना प्रशासकिय मान्यता प्राप्त बांधकाम किंमतीतील अभियांत्रिकी बदलामुळे होणारी एकत्रीत किंमतवाढ (भाववाढ वगळून) १५ % च्या मर्यादेत राहिल याची दक्षता घ्यावी. तसेच संदर्भाधीन अ.क्र. ८ येथील परिपत्रकामधील सुचना/ निदेशांचे तंतोतंत पालन करणे आवश्यक राहिल.

४. व्याप्तीतील बदलास सुधारित प्रशासकीय मान्यता घेण्याची आवश्यकता :-

४.१ ज्या प्रकल्पाच्या व्याप्तीत उपरोल्लेखित परिच्छेद २.२ मधील निकषांनुसार बदल संभवतात, अशा प्रकल्पांना सुधारित प्रशासकीय मान्यता आवश्यक राहिल. सुधारित प्रशासकीय मान्यतेशिवाय मंजूर प्रकल्प अहवालाच्या व्याप्ती बाहेरील कोणतेही आर्थिक दायित्व निर्माण करू नये.

- ४.२ सिंचन महामंडळांनी सुधारित प्रकल्प अहवाल प्रथम राज्य तांत्रिक सल्लागार समितीस सादर करून समितीचे अभिप्राय व शिफारस प्राप्त करून घ्यावी.
- ४.३ त्यानंतर ज्या प्रकल्पाच्या व्याप्तीत वरील परिच्छेद २.२ मधील “अ” व “ब” नुसार व्याप्तीबदल संभवतात अशा प्रकल्पांबाबत व्याप्तीबदलाबाबतचे निर्णय घेण्यापूर्वी महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण अधिनियम, २००५ मधील कलम ११(च) अन्वये महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरणाची मान्यता घेणे अनिवार्य राहिल.
- ४.४ सिंचन प्रकल्पांना सुधारित प्रशासकीय मान्यता देण्याकरीता सिंचन महामंडळांनी पुढीलप्रमाणे कार्यपद्धती अवलंबावी.
- अ) प्रथम राज्य तांत्रिक सल्लागार समितीचे अभिप्राय व शिफारस प्राप्त करून घ्यावी.
- आ) यानंतर परिच्छेद ४.३ नुसार महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरणाच्या सहमतीची आवश्यकता असल्यास ती प्राप्त करण्यात यावी.
- इ) त्यानंतर उपरोक्त सहमतीसह सुधारित प्रशासकीय मान्यता प्रस्ताव सक्षम प्राधिकरणाकडे (शासन/नियामक मंडळ) मान्यतेसाठी सादर करावेत.

५. अपवादात्मक परिस्थितीत मंजूर प्रकल्प अहवालात अभियांत्रिकी बदल करून बांधकाम चालू ठेवण्यास अनुमती देण्याचे अधिकार :-

सर्वसाधारण परिस्थितीत या शासन निर्णयाचे परिच्छेद २.२(क) प्रमाणे अभियांत्रिकी बदलामुळे व्याप्तीत वाढ संभवत असल्यास परिच्छेद ४.१ नुसार सुधारित प्रशासकीय मान्यता घेणे आवश्यक आहे. तोपर्यंत वाढीव व्याप्तीमधील उपघटकांची कामे स्थगित ठेवणे अभिप्रेत आहे. तथापी काही अपवादात्मक परिस्थितीत प्रगतीपथावरील क्षेत्रिय काम सुधारित प्रशासकीय मान्यता अहवाल तयार करून त्यास सक्षम प्राधिका-याची मान्यता घेईपर्यंत स्थगित ठेवणे शक्य नसेल, अशा प्रकरणी पुढीलप्रमाणे कार्यवाही करण्यात येईल :-

५.१ संबंधित सिंचन महामंडळांनी आवश्यक अभियांत्रिकी बदलाची कारणमिमांसा, अभियांत्रिकी बदलाचे स्वरूप व आर्थिक भार यासह सविस्तर प्रस्ताव सुधारित प्रशासकीय मान्यता देण्यास सक्षम प्राधिका-यास सादर करून काम चालू ठेवण्यास व Safe Stage ला आणण्यासाठी मान्यता घ्यावी.

५.२ सक्षम प्राधिका-याने अशा अभियांत्रिकी बदलाची स्विकारार्हता व निकडीबाबत राज्य तांत्रिक सल्लागार समितीचे अभिप्राय विचारात घेवून निर्णय घ्यावा.

६. पाणी उपलब्धता प्रमाणपत्र न घेता व्याप्तीतील वाढ केलेल्या प्रकल्प/प्रकल्प घटकांबाबतचे धोरण :-

संदर्भ ७ मधील शासन परिपत्रकानुसार प्रशासकीय मान्यतेपूर्वी जलवैज्ञानिक तपासणी अनिवार्य करण्यात आलेली आहे. तथापि ज्या प्रकरणी अशी जलवैज्ञानिक तपासणी न करताच साठा वाढ/क्षेत्र विस्तार/नवीन घटकांचा अंतर्भाव प्रकल्पात केला आहे, अशा जलवैज्ञानिक पाया पक्का नसलेल्या प्रकल्पांची/प्रकल्प घटकांच्या जलव्यवहार्यतेबाबतची तपासणी मुख्य अभियंता, नियोजन व जलविज्ञान, नाशिक, यांच्यामार्फत करण्यात यावी. (अशा काही

प्रकल्पांचा उल्लेख सिंचन विषयक विशेष चौकशी समितीने त्यांच्या अहवालात परिच्छेद ९.४.१ व विवरणपत्र-२ (खंड-१) मध्ये केला आहे.) जलवैज्ञानिक तपासणीअंती असफल ठरणा-या वाढीव व्याप्तीतील कार्यान्वित न झालेल्या प्रकल्प घटकांबाबत प्रकल्पनिहाय गुणवत्तेवर आधारित निर्णय घेणेसाठी राज्य तांत्रिक सल्लागार समितीचे अभिप्रायासह प्रस्ताव मा. मंत्रिमंडळास सादर करावेत. मा. मंत्रिमंडळाची मान्यता मिळेपर्यंत अशा उपघटकावर आर्थिक दायित्व निर्माण करू नये.

७. यापुर्वी व्याप्तीबदल झालेल्या प्रकल्पांवरील आर्थिक गुंतवणूकीचे धोरण :-

आर्थिक गुंतवणूकीचे प्राधान्य निश्चित करताना प्रकल्प अथवा बांधकामाधीन उपघटकाचे काम पूर्णत्वाच्या कोणत्या टप्प्यावर आहे, याबाबतचा आढावा घेऊन त्यानुसार प्रकल्पाचा अग्रक्रम ठरवावा. अर्थोपायाची स्थिती विचारात घेऊन ज्या प्रकल्पापासून पुढील ३ वर्षात प्रत्यक्ष सिंचनाचा लाभ शेतक-यांना मिळू शकेल, अशा प्रकल्पांना प्राधान्य देण्यात यावे. असे करत असतांना मूळ प्रशासकीय मान्यतेमधील प्रकल्प घटक पूर्ण करून मुळ प्रकल्प अहवालातील लाभक्षेत्रास सिंचनाचे लाभ देणाऱ्या प्रकल्प घटकास प्रथम प्राधान्य द्यावे. यानंतर जलवैज्ञानिक तपासणीच्या आधारे सफल ठरलेल्या वाढीव व्याप्तीमधील लाभक्षेत्रास लाभ देणारे प्रकल्प घटक विचारात घ्यावेत, असे सर्वसाधारण धोरण ठेवावे. मात्र सिंचन अनुशेष असलेल्या जिल्ह्यांसाठी हा निकष लागू राहणार नाही. यानुसार प्रकल्पांचा अग्रक्रम ठरवून नियोजन विभागाच्या शासन निर्णय दिनांक १६ सप्टेंबर, २००९ अन्वये अतिरिक्त मुख्य सचिव (नियोजन) यांचे अध्यक्षतेखालील त्रिसदस्यीय समितीच्या शिफारशी विचारात घेऊन आर्थिक गुंतवणूकीचा प्राधान्यक्रम अंतिम करावा.

८. तांत्रिक परीक्षण (Technical Audit) :-

राज्य तांत्रिक सल्लागार समितीने प्रकल्पाचे सर्वेक्षण, संकल्पन, संरेखा, अंदाजपत्रक याबाबतच्या क्षेत्रीय निर्णयाची सखोल तांत्रिक तपासणी (Technical Audit) प्रस्तावित केल्यास किंवा प्रकल्पाच्या किंमत वाढीबाबतच्या एखाद्या निर्णयाचे तांत्रिक परीक्षण (Technical Audit) करणे आवश्यक आहे, असे सुधारित प्रशासकीय मान्यता देणाऱ्या प्राधिका-याचे मत झाल्यास त्यांना याबाबतचे निर्देश देता येतील. अशा प्रकरणी त्या निर्देशाच्या अधीन राहून सुधारित प्रशासकीय मान्यता देण्यात यावी. राज्य तांत्रिक सल्लागार समितीने अहवालात किंवा तांत्रिक परीक्षण अहवालात काही दखलपात्र अनियमितता निदर्शनास आणल्यास त्याबाबत विभागीय चौकशीअंती संबंधितांवर जबाबदारी निश्चितीची कार्यवाही करण्यात यावी. तसेच राज्य तांत्रिक सल्लागार समितीने काही तांत्रिक बदल सुचविल्यास ते विचारात घेऊन सुधारित प्रशासकीय मान्यता देण्यात यावी. तसेच कामाची सद्यस्थिती विचारात घेऊन पर्यायी तांत्रिक बदलाचा विचार करणे शक्य असल्यास करावा. मात्र यासाठी सुधारित प्रशासकीय मान्यता देण्याचा निर्णय व प्रकल्पाचे काम रोखू नये.

९. सुधारित प्रशासकीय मान्यता देणाऱ्या प्राधिका-याची जबाबदारी :-

सुधारित प्रशासकीय मान्यता देतेवेळी सक्षम प्राधिका-यास अहवालातील सर्व क्षेत्रीय निर्णयांचा परामर्श घेणे शक्य नसते. त्यामुळे सुधारित प्रशासकीय मान्यता म्हणजे अहवालातील तांत्रिक बाबी अथवा निविदा विषयक क्षेत्रीय स्तरावरील निर्णयास किंवा झालेल्या क्षेत्रीय अनियमिततेस मान्यता गृहीत धरली जाणार नाही. तसेच सुधारित प्रशासकीय मान्यता देणारे प्राधिकारी हे झालेल्या क्षेत्रीय निर्णयास किंवा अनियमिततेस जबाबदार नसतील. याबाबतची

जबाबदारी निर्णय घेणा-या क्षेत्रिय अधिका-यांची राहिल. अशा तांत्रिक व निविदाविषयक प्रकरणांची तपासणी त्यावेळी असलेल्या प्रचलीत शासन नियमांनुसार केली जाईल.

१०. सुधारित प्रशासकीय मान्यतेच्या अधिन खर्च करण्यास मान्यता देण्याचे अधिकार :-

महाराष्ट्र सार्वजनिक बांधकाम नियमावली परिच्छेद १३४ मधील तरतुदीनुसार आवश्यकतेनुसार सुधारीत प्रशासकीय मान्यतेचे प्रस्ताव सक्षम प्राधिकरणास सादर करून त्यास वेळीच मान्यता घेणे आवश्यक आहे. मात्र सुधारित प्रशासकीय मान्यता देण्यास सक्षम प्राधिकरणास काही कारणांमुळे विलंब होत असल्यास सक्षम प्राधिका-याकडून पाणी उपलब्धता प्रमाणपत्र प्राप्त आहे व परिच्छेद २.२ नुसार व्याप्तीतील बदल नाही या दोन्ही अटींची पूर्तता करणा-या प्रकल्पांवर उपलब्ध अनुदानाच्या मर्यादेत खर्च करण्यास अनुमती देण्याचे अधिकार आंतर वित्त सल्लागाराचे सहमतीने जलसंपदा विभागास राहतील.

११. सदर शासन निर्णय संदर्भ क्र. ३ व ४ तसेच व्याप्तीतील बदल असलेल्या पाटबंधारे प्रकल्पांना सुधारित प्रशासकीय मान्यते संबंधीच्या सध्या प्रचलित शासन निर्णय/परिपत्रके/ आदेशातील तरतुदी अधिक्रमित करून निर्गमित करण्यात येत आहे.

१२. सदर शासन निर्णयाचा अंमल या निर्णयाच्या दिनांकापासून राहिल, मात्र क्षेत्रिय अधिका-यांच्या यापूर्वीच्या निर्णयांचे/ कृतीचे मूल्यमापन करतांना त्या त्या वेळस अमलात असलेले नियम विचारात घेतले जातील.

१३. सदर शासन निर्णय नियोजन विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. २५०/का.१४३४ दि.१७/११/२०१५ व ४/का.१४३४ दि.८/१/२०१६ व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.४९/व्यय-१२ दि.२९/०१/२०१६ अन्वये सहमती दिल्यानुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६१११७११४९०२५४२७ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(वि. मा. कुलकर्णी)

सचिव (प्रकल्प समन्वय)

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव.
२. मा. मुख्यमंत्री महोदयांचे अप्पर मुख्य सचिव.
३. मा. मुख्यमंत्री महोदयांचे प्रधान सचिव.
४. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
५. अप्पर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
६. अप्पर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
७. प्रधान सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
८. सचिव (लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.

९. सचिव, महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण, मुंबई.
१०. महासंचालक, महाराष्ट्र अभियांत्रिकी संशोधन संस्था, नाशिक
११. कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे.
१२. कार्यकारी संचालक, विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपूर.
१३. कार्यकारी संचालक, कोकण पाटबंधारे विकास महामंडळ, ठाणे.
१४. कार्यकारी संचालक, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगांव.
१५. कार्यकारी संचालक, गोदावरी मराठवाडा पाटबंधारे विकास महामंडळ, औरंगाबाद.
१६. मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, औरंगाबाद.
१७. मुख्य अभियंता, उत्तर महाराष्ट्र प्रदेश, जलसंपदा विभाग, नाशिक.
१८. मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक, लाक्षेवि, औरंगाबाद.
१९. मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, नागपूर.
२०. मुख्य अभियंता, गोसीखुर्द प्रकल्प, जलसंपदा विभाग, नागपूर.
२१. मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, अमरावती.
२२. मुख्य अभियंता (विप्र), जलसंपदा विभाग, अमरावती.
२३. मुख्य अभियंता, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगांव.
२४. मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, पुणे.
२५. मुख्य अभियंता (विप्र), जलसंपदा विभाग, पुणे.
२६. मुख्य अभियंता, कोकण प्रदेश, मुंबई.
२७. सर्व मुख्य अभियंता व सहसचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२८. सर्व उप सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२९. मध्यम प्रकल्प कार्यासन संग्रहार्थ.